

ko da bilo ko od nas može da razume o čemu se tu radi – rekao nam je Vukelić, inače sekretar Saveza srpskih ratnih veterana.

U Zrenjaninu ima oko 1.500 veterana i više od 250 ratnih vojnih invalida. Na čelu zrenjaninskog udruženja je Željko Vujković iz Perleza.

– Svi smo, bez izuzetka, ogorčeni na državu i na njenu nebrigu. Kao vojnik ranjen sam na hrvatskom ratištu 1993. godine i izgubio sam levo oko. Takođe, lečen sam od posttraumatskog sindroma. Proglašen sam 60-postotnim invalidom i dobio sam šestu grupu invalidnosti. Na osnovu toga mesečno primam 13.100 dinara i – ništa više. Dok je postojala zajednička država Srbije i Crne Gore, svi ratnici imali su borački dodatak od 7.000 dinara, a nakon toga više nismo dobili ni pare. Ni zdravstveni oporavak, ni banjsko lečenje... Ništa. Iako nam je to više nego potrebno. Zdravi veterani su potpuno zapostavljeni, kao da ne postoje. A nije bilo tako kad smo dobijali pozive za mobilizaciju. Čak smo preko udruženja pokušali da kod poslovnih banaka dobijemo povoljnije kredite, ali ni to nismo uspeali – kaže Vujković.

HRVATSKA I BIH

Država ne pomaže čak ni veteranska udruženja.

– Iako sam predsednik zrenjaninskog odbora Udruženja srpskih ratnih veterana, sedište nam je u Perlezu. Ne samo zbog brojnosti već i zbog toga što ne možemo da plaćamo prostorije i komunalije u gradu. Živimo isključivo od članarine – 500 dinara godišnje po veteranu. Moramo da platimo grejanje, struju, telefon... A niko ne želi da nam pruži bilo šta – objašnjava Vujković.

Za razliku od Srbije, u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini veterani imaju društveni ugled i status. U Hrvatskoj ratni vojni invalidi ostvaruju 32 socijalna prava, dok u Srbiji svega 12. Tamo su odavno rešena pitanja iz socijalne i zdravstvene zaštite i sada se bave beneficijama u prosveti, dok je kod nas još na dnevnom redu stambeno zbrinjavanje. U BiH veterani imaju sličan materijalni status kao kod nas, ali daleko veće društveno priznanje. U Hrvatskoj su branitelji čak imali povlastice pri uvozu automobila. Međutim, to pravo će izgubiti ulaskom Hrvatske u EU.

Jedan od pokazatelja lošeg položaja veterana jeste i činjenica da u Srbiji još uvijek nije tačno utvrđen broj poginulih i nestalih u prošlim ratovima, ne postoji spisak tih ljudi. Takođe, ne postoje osnovne statistike o broju učesnika u ratovima, kao ni o njihovim problemima odnosno socijalnom položaju i potrebama. Jedan od glavnih uzroka ove situacije jeste sistemsko nepriznavanje ratova od 1990. do 1999.

godine. Veterani u bivšoj Jugoslaviji izuzetno su brojna grupa. Pretpostavke kažu da ih u regionu ima preko milion i po. Zbog njihove uloge u ratovima i brojnosti oni su od velikog društvenog i političkog značaja jer predstavljaju direktnu sponu s ratovima iz devedesetih. Međutim, ova ratna veza doprinela je da veteranski status za mnoge postane glavni simbol izgubljenih ratova i da ratni veterani postanu jedna od najmarginalizovanijih grupa u srpskom društvu.

RATNI VETERANI U SVETU

Dakle, u Srbiji još uvek ne postoji konsenzus o njihovoj definiciji, trajanju, broju žrtava, niti broju učesnika. Mnogi od onih koji su direktno učestvovali u ratovima devedesetih još uvek se bore da uopšte dobiju status veterana, odnosno da ostvare svoja prava na materijalno i simboličko

priznanje za učešće u ratu.

U svetu je situacija potpuno drugačija. Ratni veterani obično imaju posebna prava na socijalnu i zdravstvenu zaštitu zbog svojih zasluga u ratovima. Državna pomoć ratnim veteranima organizovana je na razne načine i neke države otvoreno pomažu ratne veterane kroz razne programe socijalne pomoći.

Mnoge države imaju dugu tradiciju posebnih ceremonija i praznika posvećenih ratnim veteranima. U zemljama Komonvelta 11. novembra održava se Dan sećanja (Remembrance Day) na poginule u Prvom svetskom ratu kao i u čast svim muškarcima i ženama koji su služili i danas služe svojim zemljama u vreme rata i mira. Nekoliko dana pre ovoga datuma u znak podrške i zahvalnosti njihovi sunarodnici po običaju nose beli ili crveni cvet maka za reverom.

Nakon Drugog svetskog rata u Rusiji je započeta tradicija po kojoj brojni mladi bračni parovi na dan svoga venčanja posećuju vojno groblje. U Francuskoj ratni veterani imaju za njih posebno rezervisana sedišta u vozilima javnog prevoza. U Kanadi ratni veterani iz Prvog i Drugog svetskog rata dobijaju posebne registarske tablice za svoja kola na kojima piše da su veterani.

PROGRAMI ZA VETERANE

Odsek za veteransku administraciju SAD pruža brojne programe za ratne veterane u obliku finansijske, medicinske i raznih vrsta socijalne pomoći. Za sve vojnike koji su časno završili vojnu službu postoje četiri osnovne vrste beneficija: nadoknade za invalide, veteranske penzije, zdravstvena zaštita i obrazovni programi.

Uz ove osnovne programe veterani mogu ostvariti pravo i na druge vrste beneficija, kao što su zagarantovano pravo na stambene kredite, povoljni krediti za male preduzetnike, razne vrste savetovanja, finansijska pomoć oko troškova sahrane veterana i članova njihovih porodica, finansijska pomoć u lečenju od posttraumatskog stresnog poremećaja (PTSP). Većina ovih beneficija isplaćuje se preko veteranske administracije iz federalnog budžeta koje veterani mogu kombinovati s beneficijama iz država u kojima žive.

U Velikoj Britaniji termin veteran koristi se za sve koji su služili u oružanim snagama kao i njihove udovice/udovce i izdržavane članove porodice. Ne postoji vremensko ograničenje u periodu vojne službe da bi lice postalo veteran, kao ni uslov minimalno provedenog perioda u aktivnoj službi. Veterani imaju pravo na penzije i niz drugih beneficija koje su organizovane u dva osnovna oblika: ratne penzije i kompenzacije za rad u oružanim snagama.

IR

400.000
ratnih veterana ima u Srbiji

30.000
ratnih vojnih invalida

20.000
veterana je iz Novog Sada

